

Mír s mloky

Eseje Stanislava Komárka zaujmou myšlenkami, odradí stylem

Historik biologického myšlení a „přírodní filozof“ Stanislav Komárek vydává pod titulem *Mír s Mloky* již čtvrtou sbírku svých esejů. Od četby velmi inspirujících textů odrazuje poněkud suchopárné podání.

PETR ZÍDEK

Stanislav Komárek (1958) je pozoruhodná postava českého intelektuálního života. Po studiích biologie odešel v roce 1983 do Rakouska, kde pracoval v různých přírodovědných institucích. V roce 1990 se vrátil do Prahy, udělal na zdejší poměry velmi rychlou akademickou kariéru: ve věku třiačtyřiceti let se stal profesorem filozofie, dějin a přírodních věd. Shodou okolností tak dnes zastává post, na kterém v meziválečném období působil jeden z nejinspirativnějších intelektuálů té doby, Emanuel Rádl.

Oproti Rádlovi je Komárek intelektuál introvertnější a nepolitický. Jako jeden z mála soudobých českých vzdělců, možná snad dokonce jediný, se může chlubit bibliografií, která vedle odborných prací zahrnuje také eseje, román a básnické sbírky. Čtvrtý svazek Komárkových esejů, které právě vyšly v nakladatelství Petrov, obsahuje 91 statí a črt, jež vznikly a (většinou) byly publikovány v nejruznějších časopisech v letech 1998 - 2001.

Co s Foglarem

Říci v několika větách, „o čem“ Komárkovy eseje jsou nebo jaká autor zastává stanoviska, je téměř nemožné. Rámec, v němž se jeho úvahy pohybuji, je neobyčejně široký: najdeme tu úvahy ryze přírodovědné či etologické (o stromech nebo velkoměstské fauně), eseje aplikující přírodovědné poznatky na lidskou společnost (např. vysvětlení rozpadu rodiny v industriální době pomocí termodynamických zákonů), zamyšlení nad různými poznatky sociobiologie, ale také statě inspirované lingvistikou, psychoanalýzou (zejména Jungovou), reliigionistikou, kulturologií či sociální antropologií.

Možná nejinspirativnější je Komárek tam, kde je od svého oboru nejdále. Ukazuje třeba, že prostředí, které ve svých románech vykresluje Jaroslav Foglar, v řadě ohledů odráží svět totalitarismu 20. a 30. let. Celé Foglarovo dílo nazývá „romány pro budoucí sluhý“, nicméně jeho nebezpečnost prý není tak vysoká: dospí-

Stanislav Komárek, esejista, jenž nemá rád pointy

Foto LN - Jan Zátorský

vajícím chlapcům je třeba Foglarovy spisy „stejně shovívavě tolerovat jako třeba autosexuální radovánky nebo sbírání pokémonů“.

Stejně neotřelé jsou i další literární rozbor: Karla Maye, Karafiátových Broučků nebo Malého Bobše J. V. Plevy.

Komárek je nejen neobyčejně vzdělaný a sečtělý (tím, z jakých všech oborů dokáže citovat detailní postřehy, udivuje čtenáře do poslední stránky), ale také - zvláště v prostředí českých akademiků - neobvykle scestovalý. Zážitky z cest po Evropě (Irsko, Holandsko, Skotsko), ale zejména vzdálených koutů planety jsou výraznou inspirační studnicí mnoha esejů.

Nejsilnější zážitky si autor přinesl z Číny: měsíční studijní cesta podniknutá na podzim 2000 znamenala pro něj nejen „nejhlubší cestovatelskou impresi“, ale i dokonce „radikální převrat“ v životě a myšlení. Není divu, že pět dlouhých textů o Číně svazek esejů otvírá: Komárek v nich dovedně spo-

juje vlastní zážitky a dojmy s poznatky načerpanými studiem. Čínská dynamika, kreativita a „množství“ jej přivedli až k chmurným a často „prvním“ dojmům podléhající úvahám o skomírající Evropě a budoucnosti, která patří říši středu. Odtud také pochází vtipný titul: „Číňané jsou pro nás přes obecně lidskou blízkost a obecně lidské konstanty trochu tím, co reprezentovali Mloci Karla Čapka. I oni byli tajemní, se svými měsíčními slavnostmi a nepochopitelnou podmořskou politikou, i oni byli inteligentní, vytrvalí, šikovní, i oni si od nás nechali mnohé líbit a jediné, co chtěli, bylo žít a pracovat.“

Chybějící pointy

Přestože jsou Komárkovy eseje mnohdy velmi inspirující, jejich konzumaci ztěžuje autorova malá péče o výsledný literární tvar. Texty nemají žádnou výraznou stavbu, působí mnohdy unyle, čtenáře brzdí vsuvky a závorky s doplňujícími či relativizujícími informace-

mi. Konec textu je většinou jen přerušení něčeho, co mohlo stejným tempem plynout na mnoha dalších stranách.

Není zcela zřejmé, zda jde o nešikovnost, nebo záměr. V jednom esejí autor píše, že „extrémně ostré vypointování jakékoliv myšlenky je násilím na světě a pravdě“. Kritizuje prostředí, v němž je možno „tvrdit libovolně dobře zformulovaný nesmysl“ sloužící jen k rozptýlení davu. „Uměřenost, jakkoli nadaná, se musí živit jinak než uměleckou či intelektuální prací,“ dodává.

Že by opravdu nebylo možno brilantně formulovat uměřené myšlenky? V každém případě je škoda, že to Komárek neumí, nebo nechce umět. Svým suchým profesorským psaním odsuzuje své pozoruhodné myšlenky k živoření ve stísněném prostředí malých kulturních časopisů, v nichž své eseje většinou publikuje. ●

Stanislav Komárek: *Mír s mloky*. Vydalo nakladatelství Petrov, Brno 2003. 332 stran, cena a náklad neuvedeny.